

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

6. července 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2011/95/EU – Normy týkající se podmínek přiznávání postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany – Článek 14 odst. 4 písm. b) – Odnětí postavení uprchlíka – Státní příslušník třetí země odsouzený pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin – Nebezpečí pro společnost – Přezkum přiměřenosti – Směrnice 2008/115/EU – Navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí – Odklad vyhoštění“

Ve věci C-663/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soudní dvůr, Rakousko) ze dne 20. října 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 5. listopadu 2021, v řízení

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

proti

AA,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: A. Arabadžev, předseda senátu, L. Bay Larsen (zpravodaj), místopředseda Soudního dvora, P. G. Xuereb, T. von Danwitz a A. Kumin, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

za soudní kancelář: M. Krausenböck, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. listopadu 2022,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za rakouskou vládu: A. Posch, J. Schmoll a V.-S. Strasser, jako zmocněnci,
- za belgickou vládu: M. Jacobs, A. Van Baelen a M. Van Regemorter, jako zmocněnkyně,
- za českou vládu: A. Edelmannová, M. Smolek a J. Vlácil, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

- za německou vládu: J. Möller a A. Hoeschet, jako zmocněnci,
 - za nizozemskou vládu: M. K. Bulterman, M. H. S. Gijzen a C. S. Schillemans, jako zmocněnkyně,
 - za Evropskou komisi: A. Azéma, B. Eggers, L. Grønfeldt a A. Katsimerou, jako zmocněnkyně,
- po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. února 2023,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9), jakož i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (Úř. věst. 2008, L 348, s. 98) a zejména jejího článku 5.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi AA, státním příslušníkem třetí země, a Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Spolkový cizinecký a azylový úřad, Rakousko) (dále jen „Úřad“) ve věci rozhodnutí vydaného tímto posledně uvedeným Úřadem, kterým dotyčnému odňal postavení uprchlíka, odmítl mu přiznat status doplňkové ochrany nebo vydat povolení k pobytu z důvodů hodných zřetele, rozhodl o jeho navrácení a zákazu pobytu a stanovil lhůtu pro dobrovolné opuštění území.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Úmluva o právním postavení uprchlíků podepsaná v Ženevě dne 28. července 1951 [Sbírka smluv Organizace spojených národů, sv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)] vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954. Úmluva byla doplněna Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků, uzavřeným v New Yorku dne 31. ledna 1967 (dále jen „Ženevská úmluva“).
- 4 Článek 33 této úmluvy stanoví:

„1. Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.

2. Výhody tohoto ustanovení však nemohou být požadovány uprchlíkem, který z vážných důvodů může být považován za nebezpečného v zemi, v níž se nachází, nebo který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost této země.“

Směrnice 2008/115

5 Článek 2 odst. 2 směrnice 2008/115 stanoví:

„Členské státy mohou rozhodnout, že tuto směrnici nepoužijí na státní příslušníky třetích zemí,

- a) jimž byl odepřen vstup v souladu s článkem 13 [nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) (Úř. věst. 2006, L 105, s. 1)] nebo kteří byli zadrženi nebo zastaveni příslušnými orgány v souvislosti s neoprávněným překročením vnější hranice členského státu po zemi, po moři nebo vzduchem a následně neobdrželi v tomto členském státě povolení k pobytu či oprávnění k pobytu;
- b) jejichž návrat je trestněprávní sankcí nebo důsledkem trestněprávní sankce podle vnitrostátního práva nebo kterých se týká vydávací řízení.“

6 Článek 3 bod 3 této směrnice zní takto:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

- 3) ‚navrácením‘ proces navrácení státního příslušníka třetí země, jako dobrovolné splnění povinnosti návratu nebo jako nucený návrat,
 - do země jeho původu, nebo
 - do země tranzitu v souladu s dohodami o zpětném přebírání osob či jinými ujednáními uzavřenými na úrovni Společenství nebo dvoustranně, nebo
 - do jiné třetí země, do níž se dotčený státní příslušník třetí země dobrovolně rozhodne vrátit a jež ho přijme.“

7 Článek 5 uvedené směrnice uvádí:

„Při provádění této směrnice členské státy náležitě zohlední

- a) nejvlastnější zájem dítěte,
 - b) rodinný život a
 - c) zdravotní stav dotčeného státního příslušníka třetí země
- a dodržují zásadu nenavrácení.“

8 Článek 6 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy vydají rozhodnutí o navrácení každému státnímu příslušníkovi třetí země, který pobývá neoprávněně na jejich území, aniž jsou dotčeny výjimky uvedené v odstavcích 2 až 5.“

9 Článek 8 odst. 1 směrnice 2008/115 zní následovně:

„Členské státy přijmou veškerá opatření nezbytná k výkonu rozhodnutí o navrácení, jestliže nebyla poskytnuta lhůta k dobrovolnému opuštění území [...] nebo jestliže povinnost návratu nebyla během lhůty pro dobrovolné opuštění území [...] splněna.“

10 Článek 9 odst. 1 písm. a) této směrnice zní takto:

„Členské státy vyhoštění odloží,

a) pokud by jím byla porušena zásada nenavrácení [...]“

Směrnice 2011/95

11 Bod 16 odůvodnění směrnice 2011/95 zní takto:

„Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady uznané zejména Listinou základních práv Evropské unie [dále jen „Listina“]. Tato směrnice zejména usiluje o zajištění plného dodržování lidské důstojnosti a práva na azyl u žadatelů o azyl a jejich rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, a o podporu používání článků 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 a 35 této Listiny, a je třeba ji proto odpovídajícím způsobem provést.“

12 Článek 2 písm. d) této směrnice upřesňuje:

„Pro účely této směrnice se rozumí

[...]

d) ‚uprchlíkem‘ státní příslušník třetí země, který se v důsledku oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je neschopen přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu dotyčné země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se ze stejných shora uvedených důvodů nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu, která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit a na kterou se nevztahuje článek 12“.

13 Článek 14 odst. 4 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy mohou odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení platnosti postavení přiznaného uprchlíkovi vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem, jestliže

a) existují dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází;

b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.“

14 Článek 21 odst. 2 téže směrnice zní následovně:

„Nevylučují-li to mezinárodní závazky uvedené v odstavci 1, mohou členské státy uprchlíka navrátit bez ohledu na to, zda je formálně uznán, jestliže

- a) existují závažné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází, nebo
- b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 15 AA dne 10. prosince 2014 nelegálně přicestoval do Rakouska a téhož dne podal žádost o mezinárodní ochranu. Rozhodnutím Úřadu ze dne 22. prosince 2015 mu bylo přiznáno postavení uprchlíka.
- 16 Dne 22. března 2018 byl AA odsouzen k trestu odnětí svobody v délce jednoho roku a tří měsíců, jakož i k peněžitému trestu ve výši 180 denních sazeb, za trestné činy nebezpečného vyhrožování, poškozování cizí věci a nedovoleného zacházení s omamnými látkami, jakož i obchodování s návykovými látkami. Dne 14. ledna 2019 byl AA odsouzen k trestu odnětí svobody v délce tří měsíců za trestné činy ublížení na zdraví a nebezpečného vyhrožování. Dne 11. března 2019 byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce šesti měsíců za trestný čin ublížení na zdraví ve stadiu pokusu. Výkon všech těchto trestů odnětí svobody byl podmíněně odložen.
- 17 Dne 13. srpna 2019 byl AA odsouzen k zaplacení peněžitého trestu za agresivní jednání vůči orgánu veřejného dozoru.
- 18 Rozhodnutím ze dne 24. září 2019 Úřad odňal AA postavení uprchlíka, odmítl mu přiznat status doplňkové ochrany nebo vydat povolení k pobytu z důvodů hodných zřetele, rozhodl o jeho navrácení a zákazu pobytu, stanovil mu lhůtu pro dobrovolné opuštění území, nicméně prohlásil, že jeho vyhoštění se nepovoluje.
- 19 AA podal proti rozhodnutí Úřadu ze dne 24. září 2019 opravný prostředek k Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Rakousko). Následně prohlásil, že bere tento opravný prostředek zpět v rozsahu, v němž se týkal části výroku tohoto rozhodnutí, která konstatuje nezákonnost jeho vyhoštění.
- 20 Dne 16. června a 8. října 2020 byl AA odsouzen k trestům odnětí svobody v délce čtyř a pěti měsíců za trestné činy ublížení na zdraví a nebezpečného vyhrožování, aniž došlo ke zrušení odkladů dříve vynesných podmíněných trestů.
- 21 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud) rozsudkem ze dne 28. května 2021 zrušil napadené části rozhodnutí Úřadu ze dne 24. září 2019. Tento soud konstatoval, že AA byl pravomocně odsouzen za zvláště závažný trestný čin a představuje nebezpečí pro společnost. Měl však za to, že je třeba zvážit zájmy členského státu azylu a zájmy dotčeného státního příslušníka třetí země na získání mezinárodní ochrany s přihlédnutím k rozsahu a povaze opatření, kterým

by byl tento státní příslušník třetí země vystaven v případě odnětí této ochrany. Vzhledem k tomu, že AA by však byl v případě navrácení do své země původu vystaven riziku mučení nebo smrti, uvedený soud rozhodl, že jeho zájmy převažují nad zájmy Rakouské republiky.

- 22 Úřad podal proti tomuto rozsudku opravný prostředek „Revision“ k Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko), který je předkládajícím soudem.
- 23 Tento soud si klade otázku, zda poté, co bylo konstatováno, že dotčený státní příslušník třetí země byl pravomocně odsouzen za spáchání vážného zločinu a představuje nebezpečí pro společnost, je pro účely použití čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 nezbytné zvážit zájmy a přihlídnout přitom k důsledkům případného návratu tohoto státního příslušníka třetí země do země jeho původu.
- 24 Kromě toho má uvedený soud pochybnosti o slučitelnosti přijetí rozhodnutí o navrácení se směrnicí 2008/115 v případech, kdy byla mezinárodní ochrana odňata, v nichž ale již bylo prokázáno, že vyhoštění do země původu je protiprávní. V takovéto situaci by totiž byl pobyt státního příslušníka třetí země v Rakousku tolerován, aniž by tento pobyt byl oprávněný nebo aniž by se na tohoto státního příslušníka třetí země skutečně vztahovalo rozhodnutí o navrácení.
- 25 Za těchto podmínek se Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí se při posuzování, zda je status osoby, která má právo na azyl, který byl předtím uprchlíkovi přiznán příslušným orgánem, možné zrušit z důvodu uvedeného v čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice [2011/95], zvažovat zájmy jako samostatné kritérium, které pro odnětí tohoto statusu vyžaduje, aby veřejný zájem na navrácení převyšoval zájmy uprchlíka na pokračující ochraně státu, který ji poskytuje, přičemž se porovnává odsouzeněhodnost trestného činu a potenciální nebezpečnost pro společnost s ochranou zájmů cizince, přičemž se bere v potaz rozsah a povaha opatření, která mu hrozí?
- 2) Brání ustanovení směrnice [2008/115], zejména pak články 5, 6, 8 a 9, vnitrostátní právní úpravě, podle níž musí být vůči státnímu příslušníkovi třetí země, kterému bylo odňato jeho dosavadní právo pobytu jako uprchlíka zrušením statusu osoby, která má právo na azyl, vydáno rozhodnutí o navrácení i tehdy, pokud je již v okamžiku vydání tohoto rozhodnutí jisté, že vyhoštění je z důvodu zákazu navrácení na neurčitou dobu nemožné, a toto je dále konstatováno v pravomocném rozhodnutí?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 26 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že po provedeném zvážení je prokázáno, že veřejný zájem na návratu dotčeného státního příslušníka třetí země do země jeho původu převažuje nad zájmem tohoto státního příslušníka třetí země na zachování mezinárodní ochrany vzhledem k rozsahu a povaze opatření, kterým by mohl být vystaven v případě návratu do země jeho původu.

- 27 Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 stanoví, že členské státy mohou odejmout postavení přiznané uprchlíkovi, jestliže jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
- 28 Z bodů 27 až 42 rozsudku z dnešního dne, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Uprchlík, který spáchal vážný zločin) (C-8/22), vyplývá, že použití tohoto čl. 14 odst. 4 písm. b) je podmíněno splněním dvou samostatných podmínek, a to zaprvé, že dotyčný státní příslušník třetí země byl odsouzen pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin a zadruhé, že bylo prokázáno, že představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
- 29 Ačkoli se otázky předložené v projednávané věci netýkají první z těchto podmínek, je tedy třeba uvést, že předkládajícímu soudu přísluší, jak uvedl generální advokát v bodě 51 svého stanoviska, ověřit, zda je tato podmínka splněna, přičemž se ujistí, že alespoň jeden z trestných činů, za které byl AA pravomocně odsouzen, musí být kvalifikován jako „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu uvedeného čl. 14 odst. 4 písm. b).
- 30 V této souvislosti je třeba zdůraznit, že z bodů 23 až 47 rozsudku z dnešního dne, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Zvlášť závažný trestný čin) (C-402/22), vyplývá, že „zvlášť závažným trestným činem“ ve smyslu tohoto ustanovení je trestný čin, který s ohledem na své specifické rysy vykazuje výjimečnou závažnost v tom smyslu, že spadá mezi trestné činy, jež nejvíce narušují právní řád dotčené společnosti. Pro účely posouzení, zda trestný čin, za který byl státní příslušník třetí země odsouzen pravomocným rozsudkem, vykazuje takový stupeň závažnosti, je třeba zohlednit zejména trest, který za tento trestný čin hrozí, a trest, jenž byl za něj uložen, povahu tohoto trestného činu, případné přitěžující či polehčující okolnosti, úmyslnou či nedbalostní povahu uvedeného trestného činu, povahu a rozsah škod způsobených tímto trestným činem, jakož i řízení, které je vedeno k jeho postihu.
- 31 Soudní dvůr v bodě 39 tohoto rozsudku zejména rozhodl, že použití čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 může být odůvodněno pouze v případě pravomocného odsouzení za trestný čin, který sám o sobě spadá pod pojem „zvlášť závažný trestný čin“, což předpokládá, že vykazuje stupeň závažnosti uvedený v předchozím bodě tohoto rozsudku, přičemž tohoto stupně závažnosti nelze dosáhnout kumulací různých trestných činů, z nichž žádný sám o sobě nepředstavuje zvlášť závažný trestný čin.
- 32 Pokud jde o druhou z podmínek uvedených v bodě 28 tohoto rozsudku, z bodů 46 až 65 rozsudku z dnešního dne, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Uprchlík, který spáchal vážný zločin) (C-8/22), vyplývá, že opatření uvedené v čl. 14 odst. 4 písm. b) může být přijato pouze tehdy, představuje-li dotyčný státní příslušník třetí země skutečné, aktuální a dostatečně závažné nebezpečí pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází. Při posuzování existence tohoto nebezpečí musí příslušný orgán posoudit všechny okolnosti jednotlivého případu.
- 33 Kromě toho, jak bylo uvedeno v bodech 66 až 70 uvedeného rozsudku, tento orgán musí zvážit na jedné straně nebezpečí, jež představuje dotyčný státní příslušník třetí země pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází, a na druhé straně práva, která musí být podle směrnice 2011/95 zaručena osobám splňujícím hmotněprávní podmínky čl. 2 písm. d) této směrnice, aby mohl určit, zda přijetí opatření, jež je uvedeno v čl. 14 odst. 4 písm. b) uvedené směrnice, představuje opatření přiměřené tomuto nebezpečí.

- 34 V projednávané věci je třeba s ohledem na otázky položené předkládajícím soudem určit, zda v rámci tohoto zvažování čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice navíc ukládá členským státům povinnost zohlednit důsledky vyplývající pro dotyčného státního příslušníka třetí země nebo pro společnost členského státu, v němž se tento státní příslušník třetí země nachází, z jeho případného navrácení do země jeho původu.
- 35 V tomto ohledu je ovšem třeba uvést, že situace uvedené v čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, v nichž mohou členské státy odejmout postavení uprchlíka, v zásadě odpovídají situacím, v nichž mohou členské státy navrátit uprchlíka na základě čl. 21 odst. 2 této směrnice a čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M. a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 93].
- 36 Zatímco podle čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy již uprchlíkovi v takových situacích nebude svědčit zásada nenavrácení do země, ve které by byl ohrožen jeho život nebo jeho svoboda, čl. 21 odst. 2 směrnice 2011/95 nicméně musí být – jak potvrzuje bod 16 odůvodnění této směrnice – vykládán a uplatňován při dodržení práv zaručených Listinou, zejména jejím článkem 4 a článkem 19 odst. 2, které absolutně zakazují mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo tresty bez ohledu na chování dotyčné osoby, a vyhoštění do státu, v němž této osobě hrozí vážné nebezpečí, že bude takovému zacházení vystavena. Členské státy tudíž nemohou cizince vystěhovat, vyhostit nebo vydat do státu, existují-li závažné a potvrzené důvody se domnívat, že bude v zemi určení vystaven skutečnému nebezpečí zacházení zakázaného článkem 4 a článkem 19 odst. 2 Listiny [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M. a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 94].
- 37 Pokud by tedy uprchlíkovi nacházejícímu se v jedné ze situací uvedených v čl. 14 odst. 4 a v čl. 21 odst. 2 směrnice 2011/95 hrozilo, že při jeho navrácení budou porušena jeho základní práva zakotvená v článku 4 a v čl. 19 odst. 2 Listiny, nemůže se dotyčný členský stát odchytil od zásady nenavrácení na základě čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M. a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 95].
- 38 Za těchto podmínek platí, že jelikož čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95 upravuje v situacích tam uvedených možnost členských států odejmout postavení uprchlíka ve smyslu této směrnice, kdežto čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy umožňuje navrácení uprchlíka nacházejícího se v jedné z těchto situací do země, v níž by jeho život nebo svoboda byly ohroženy, stanoví unijní právo vyšší úroveň mezinárodní ochrany dotyčných uprchlíků, než jakou zajišťuje uvedená úmluva [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M. a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 96].
- 39 Z toho vyplývá, že podle unijního práva může být příslušný orgán na základě čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 oprávněn odejmout postavení uprchlíka přiznané státnímu příslušníkovi třetí země, aniž by však byl nutně oprávněn jej vyhostit do země jeho původu.
- 40 Z procesního hlediska by takovéto vyhoštění kromě toho předpokládalo přijetí rozhodnutí o navrácení v souladu s hmotněprávními a procesními zárukami stanovenými směrnicí 2008/115, která v článku 5 mimo jiné stanoví, že členské státy jsou při provádění této směrnice povinny dodržovat zásadu nenavrácení.

- 41 Na odnětí postavení uprchlíka podle čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95 proto nelze nahlížet tak, že znamená zaujetí stanoviska k odlišné otázce, a sice zda tato osoba může být vyhoštěna do země svého původu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, B a D, C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, bod 110).
- 42 Důsledky případného navrácení státního příslušníka třetí země do země jeho původu vyplývající pro tohoto státního příslušníka nebo pro společnost členského státu, ve kterém se tento státní příslušník třetí země nachází, se proto nemají zohledňovat při přijímání rozhodnutí o odnětí postavení uprchlíka, ale případně tehdy, pokud příslušný orgán zamýšlí přijmout rozhodnutí o navrácení uvedeného státního příslušníka třetí země.
- 43 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že příslušný orgán prokáže, že odnětí postavení uprchlíka představuje opatření, jež je přiměřené vzhledem k nebezpečí, které dotýčný státní příslušník třetí země představuje pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se tento státní příslušník třetí země nachází. Za tímto účelem musí tento příslušný orgán zvážit na jedné straně toto nebezpečí a na straně druhé práva, která podle této směrnice musí být zaručena osobám splňujícím hmotněprávní podmínky čl. 2 písm. d) uvedené směrnice, aniž by však byl uvedený příslušný orgán povinen navíc ověřit, zda veřejný zájem na navrácení uvedeného státního příslušníka třetí země do země jeho původu převažuje nad zájmem tohoto státního příslušníka třetí země na zachování mezinárodní ochrany vzhledem k rozsahu a povaze opatření, kterým by byl vystaven v případě návratu do země jeho původu.

K druhé otázce

- 44 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být směrnice 2008/115, zejména její článek 5, vykládána v tom smyslu, že brání přijetí rozhodnutí o navrácení státního příslušníka třetí země, pokud je prokázáno, že jeho vyhoštění do země, do níž má být navrácen, je na základě zásady nenavrácení vyloučeno na dobu neurčitou.
- 45 Zprv je třeba zdůraznit, že s výhradou výjimek stanovených v čl. 2 odst. 2 směrnice 2008/115 se tato směrnice vztahuje na každého státního příslušníka třetí země, který pobývá neoprávněně na území členského státu. Dále jakmile státní příslušník třetí země spadá do působnosti této směrnice, musí být vůči němu v zásadě uplatněny společné normy a postupy, které tato směrnice upravuje za účelem jeho navrácení, a to dokud nebude neoprávněnost jeho pobytu případně zhojena [rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhoštění – konopí pro léčebné použití), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 52].
- 46 Z tohoto hlediska z čl. 6 odst. 1 směrnice 2008/115 vyplývá, že po prokázání neoprávněnosti pobytu musí být každému státnímu příslušníkovi třetí země, aniž jsou dotčeny výjimky stanovené v odstavcích 2 až 5 tohoto článku a při striktním dodržení požadavků stanovených v článku 5 této směrnice, vydáno rozhodnutí o navrácení, které musí mezi třetími zeměmi uvedenými v čl. 3 bodě 3 směrnice 2008/115 určit zemi, do níž má být vyhoštěn [rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhoštění – konopí pro léčebné použití), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 53].
- 47 V tomto ohledu je třeba připomenout, že státní příslušník třetí země, kterému bylo odňato postavení uprchlíka, musí být považován za neoprávněně pobývající osobu, pokud mu členský stát, v němž se nachází, neudělil povolení k pobytu na jiném základě.

- 48 Kromě toho členský stát nemůže vyhostit neoprávněně pobývajícího státního příslušníka třetí země na základě článku 8 směrnice 2008/115, aniž předtím bylo vůči tomuto státnímu příslušníkovi vydáno rozhodnutí o navrácení při dodržení hmotněprávních a procesních záruk, které tato směrnice zavádí [rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhoštění – konopí pro léčebné použití), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 54].
- 49 Zadržet článek 5 směrnice 2008/115, který představuje obecné pravidlo závazné pro členské státy, jakmile tuto směrnici provedou, ukládá příslušnému vnitrostátnímu orgánu povinnost, aby ve všech fázích řízení o navrácení dodržoval zásadu nenavrácení, zaručenou jakožto základní právo v článku 18 Listiny ve spojení s článkem 33 Ženevské úmluvy, jakož i v čl. 19 odst. 2 Listiny. Tak je tomu zejména v případě, kdy tento orgán hodlá po vyslechnutí dotyčné osoby přijmout rozhodnutí o jejím navrácení [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhoštění – konopí pro léčebné použití), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 55].
- 50 Článek 5 směrnice 2008/115 tedy brání tomu, aby vůči státnímu příslušníkovi třetí země bylo vydáno rozhodnutí o navrácení, pokud se toto rozhodnutí označuje za zemi, do které má být navrácen, zemi, ve vztahu k níž existují závažné důvody se domnívat, že by v případě vykonání uvedeného rozhodnutí byl tento státní příslušník vystaven skutečnému riziku zacházení odporujícím článku 18 nebo čl. 19 odst. 2 Listiny [rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhoštění – konopí pro léčebné použití), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 56].
- 51 Právě tak je tomu v takové situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, kdy příslušný orgán zvažuje navrácení státního příslušníka třetí země do země jeho původu, ale již konstatoval, že zásada nenavrácení takovému navrácení brání.
- 52 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku odpovědět, že článek 5 směrnice 2008/115 musí být vykládán v tom smyslu, že brání přijetí rozhodnutí o navrácení státního příslušníka třetí země, pokud je prokázáno, že jeho vyhoštění do země, do níž má být navrácen, je na základě zásady nenavrácení vyloučeno na dobu neurčitou.

K nákladům řízení

- 53 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany**

musí být vykládán v tom smyslu, že

použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že příslušný orgán prokáže, že odnětí postavení uprchlíka představuje opatření, jež je přiměřené vzhledem k nebezpečí, které dotyčný státní příslušník třetí země představuje pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se tento státní příslušník třetí země nachází. Za tímto účelem musí tento příslušný orgán zvážit na jedné straně toto nebezpečí a na straně druhé práva, která podle této směrnice musí být zaručena osobám splňujícím hmotněprávní podmínky čl. 2 písm. d) uvedené směrnice, aniž by však byl uvedený příslušný orgán povinen navíc ověřit, zda veřejný zájem na navrácení uvedeného státního příslušníka třetí země do země jeho původu převažuje nad zájmem tohoto státního příslušníka třetí země na zachování mezinárodní ochrany vzhledem k rozsahu a povaze opatření, kterým by byl vystaven v případě návratu do země jeho původu.

- 2) Článek 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí**

musí být vykládán v tom smyslu, že

brání přijetí rozhodnutí o navrácení státního příslušníka třetí země, pokud je prokázáno, že jeho vyhoštění do země, do níž má být navrácen, je na základě zásady nenavrácení vyloučeno na dobu neurčitou.

Podpisy.